

Eisler, Jiří; Smetánka, Zdeněk

Nová metoda zobrazování drobných reliéfních tvarů

Archaeologia historica. 1980, vol. 5, iss. [1], pp. 217-220

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/139308>

Access Date: 01. 09. 2024

Version: 20240901

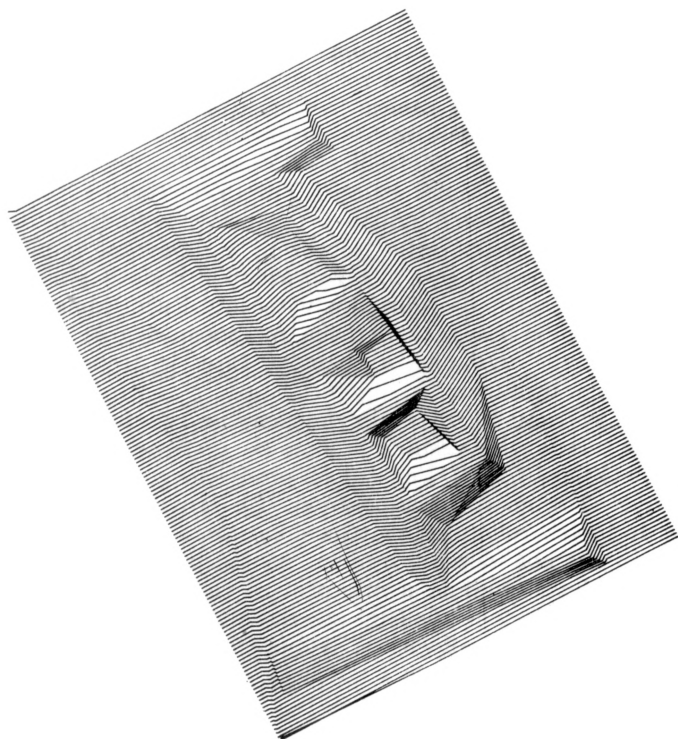
Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Nová metoda zobrazování drobných reliéfních tvarů

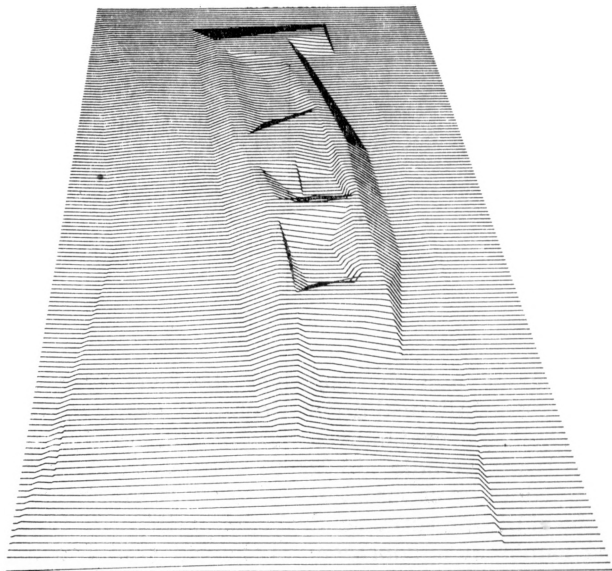
(Sdělení)

JIŘÍ EISLER — ZDENĚK SMETÁNKA

Je všeobecně známo, že plochy zaniklých středověkých vesnic i jiných středověkých sídel se vyznačují neklidným drobným reliéfem, často výrazně odlišným od svého okolí. Ze vzájemných vztahů jednotlivých reliéfních objektů (deprese, pozitivní tvary, zrcadla aj.) lze za příznivých okolností rekonstruovat půdorys sídliště i jednotlivých usedlostí, a to na různé úrovni přesnosti. Podmínkou co nejpřesnější interpretace drobných reliéfních tvarů je ovšem dostatečně podrobné zaměření a zobrazení zjištěných skutečností (Klápště—Smetánka 1979; Smetánka—Klápště—Richterová 1979; Taylor 1974). Dosavadní způsoby zobrazování, které jsou obvykle kombinací vrstevnic, lineárního zakreslení situace a různých šraf sice vyhovují, ale zároveň pro dokumentaci drobných reliéfních tvarů neposkytují přece jen dostatečně názornou předsta-

Obr. 1. ZSO Svidna (k. ú. Drnek, okr. Kladno), usedlost III, obytná část
- vojenská perspektiva.

**Obr. 2. ZSO Svidna (k. ú. Drnek, okr. Kladno), usadlost III, obytná část
- lineární perspektiva.**

vu o plasticitě terénu, zejména u větších ploch. Uspokojivou představu nelze získat v naprosté většině případů ani fotografickou cestou. Všechny lokality s výrazným a dalšího hodnocení schopným terémem jsou zachovány v lesním prostředí. Světelné poměry v lese a rozmanitý, různě hustý porost neumožňují obvykle pořízení použitelných záběrů větších, pro hodnocení i názorné předvedení potřebných celků. Řešení těchto nesnází poskytuje na dobré úrovni použití systému LISPŮ (Eisler—Koláčková—Lupač—Tondl 1976; Lupač—Materna 1978; Lupač—Materna—Tondl 1978; Tondl 1976; Tondl 1977; Tondl—Eisler 1979), jehož součástí je kromě jiného i prostorové vyjádření terénu formou axonometrického a perspektivního zobrazení z libovolně volitelného směru i výšky pohledu. Podkladem pro toto zobrazení je bodové pole (souřadnice x , y , z), získané digitalizací nebo sejmutím v terénu. Ruční konstrukce prostorových modelů je natolik pracná a náročná na přesnost a tedy i čas, že bychom-li dostali použitelné výsledky v reálném čase, je třeba použít výpočetní techniky s grafickým výstupem.

Využití části systému LISPŮ bylo zkušeno na reliéfních zbytcích usadlosti III ze zaniklé středověké vesnice Svidna (k. ú. Drnek, okr. Kladno) (Smetánka 1969; Smetánka 1972). Výsledky jsou předvedeny na obr. 1 (vojenská perspektiva) a obr. 2 (lineární perspektiva). Ze srovnání tradičních způsobů dokumentace drobných reliéfních tvarů a dokumentace pomocí systému LISPŮ zřetelně vyplývá potřeba doplnit tradiční zobrazení o nové možnosti. Umožňuje se tím nejen lepší studium a interpretace reliktních, ale vzhledem k názornosti i lepší využití informací dalšími zájemci. Zároveň se ukázalo, že systém je plně využitelný pro archeologickou dokumentaci ve všech fázích, a to nejen ve středověké archeologii, ale i v dalších oblastech archeologické terénní praxe i v práci analytické.

(Oba autoři děkují ing. O. Soudskému za vzájemné propojení jejich zájmu.)

Literatura

- Eisler J.—Koláčková V.—Lupač J.—Tondl L., 1976: Topologická složka informační věty. Praha. Ms-PŮDIS Praha. In: Lokalizační informační systém pro projektové účely 2—2.
- Klápště J.—Smetánka, Z., 1979: Geodeticko-topografický průzkum zaniklých středověkých osad, AR XXXI, v tisku.
- Lupač J.—Materna P., 1978: Zpracování a využití morfometrických souborů: In: Lokalizační informační systém pro projektové účely. Praha Ms-PŮDIS Praha.
- Lupač J.—Materna P.—Tondl L., 1978: Stručný nástin lokalizačního informačního systému pro projektové účely a jeho hlavních funkcí. Praha (ČVTS — PŮDIS).
- Smetánka Z., 1969: Průzkum zaniklé středověké osady Svídna (Předběžná zpráva), AR XXI, 618—625.
- Smetánka Z., 1972: Archeologické výzkumy zaniklých středověkých osad v Čechách v letech 1965—1971, AR XXIV, 417—427.
- Smetánka Z.—Klápště, J.—Richterová, J., 1979: Geodeticko-topografický průzkum zaniklé středověké vsi Ostrov, k. ú. Jedoměřice, AR XXXI, 420—430.
- Taylor Ch., 1974: Fieldwork in Medieval Archeology. London, Sydney.
- Tondl L., 1976: Problémová analýza konstrukce isaritmických map I. Praha, Ms PŮDIS Praha. In: Lokalizační informační systém pro projektové účely 3—111.
- Tondl L., 1977: Problémová analýza konstrukce isaritmických map II. Praha. Ms-PŮDIS Praha In: Lokalizační informační systém pro projektové účely 3—112.
- Tondl L.—Eisler J., 1979: Automatizace interpolačních metod při zpracování výškopisu. Geodetický a kartografický obzor, 25 (67), 108—112.

Zusammenfassung

Eine neue Darstellungsmethode kleiner Reliefformen

Eine kurzgefaßte Mitteilung über die Verwendung von Raummodellen, die mit Hilfe der Rechentechnik (mit graphischem Austritt) konstruiert werden und bei dem Studium und der Dokumentation kleiner Reliefformen in Arealen abgekommener mittelalterlicher Siedlungen Verwendung finden. Als produktiv hat sich die teilweise Verwendung des Systems LISPŮ (PŮDIS Praha) erwiesen. Funktionsproben wurden auf dem Anwesen III der mittelalterlichen Ortswüstung Svídna (Kat.—Geb. Drnek, Bez. Kladno) aus dem 13./14. Jahrhundert bis Ende des 15. Jahrhunderts durchgeführt.

Verzeichnis der Abbildungen

- Abb. 1. Ortswüstung Svídna (Kat.—Geb. Drnek, Bez. Kladno), Anwesen III, Wohn-
teil — militärische Perspektive.
- Abb. 2. Ortswüstung Svídna (Kat.—Geb. Drnek, Bez. Kladno), Anwesen III, Wohn-
teil — Linnearperspektive.

